

Nr 449.

Av herr **Sehlin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 150, med förslag till lag om samhällets barnavård m. m.

Genom skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 mars 1918 hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta att i samband med pågående omarbetning av vissa barnavårdslagar (fosterbarnslagen och lagen om uppfostrande av vanartade barn m. m.) en utsträckning av samhällets barnavård även till andra områden av barnavården än dem, som beröras av dessa lagar, måtte tagas under omprövning, och att därvid särskilt måtte undersökas möjligheten av att inom varje kommun alla samhällets vårdande, understödjande, kontrollerande och upplysande barnavårdsuppgifter i görligaste mån sammanföras till enhetlig handläggning.

Denna framställning överlämnades av Kungl. Maj:t till den med revisionen av de ovan berörda barnavårdslagarna arbetande fattigvårdslagstiftningskommittén, som i sitt betänkande angående den offentliga barnavården föreslog en centralisering av barnavårdsarbetet hos en enda, särskilt för ändamålet tillsatt kommunal myndighet. Den föreslog alltså att i varje kommun skulle finnas en på visst sätt sammansatt *barnavårdsnämnd*.

I sin proposition i ämnet, nr 150, med förslag till lag om samhällets barnavård m. m. har Kungl. Maj:t så till vida frångått sagda förslag, att det enligt 7 § i den omförmälda lagen medgivits mindre kommuner att med Konungens tillstånd under vissa förhållanden befrias från tillsättande av särskild barnavårdsnämnd. I detta fall skall barnavårdsnämnden utgöras av kommunens fattigvårdsstyrelse, förstärkt med kyrkoherden samt en folkskol-lärare eller lärarinna.

Genom detta förslag har enligt undertecknads mening ett stort avbräck gjorts i den kraft att verka till fromma för en verkligt god barnavård, som man velat åstadkomma genom den nya lagstiftningen och den däri genomförda centraliseringen, vilken även av Kungl. Maj:t i huvudsaklig omfattning bibehålles.

Utgångspunkten för sistberörda förslag utgöres av riksdagens ovan åberopade skrivelse den 8 mars 1918, i vilken framhölls bland annat, att i betraktande av kommunernas växlande storlek samt befolknings-, ekonomiska och andra förhållanden en sådan lagstiftning som den ifrågasatta måste framgå med synnerlig varsamhet och att de berörda förhållandena kunde medföra angelägenheten av att vissa bestämmelser »gjordes endast villkorligt bindande, så att deras tillämpning inom varje särskild kommun bleve beroende av vederbörande myndighets beslut».

Det sålunda väckta spörsmålet gjordes på grund härav till föremål för undersökning av fattigvårdslagstiftningskommittén, som alldeles avvisade en begränsning eller inskränkning för vissa samhällen av den föreslagna centraliseringen. Däremot medgav kommittén att det kunde tänkas att i smärre kommuner, där både fattigvård och barnavård voro av ringa omfattning, förlägga båda dessa verksamhetsgrenar i sin helhet till samma myndighet, i sådant fall närmast till fattigvårdsstyrelsen. Men även en sådan anordning ansåg kommittén möta stora betänkligheter både i den i olika sammansättning, som myndigheterna böra erhålla med avseende å deras olika funktioner, och med hänsyn till den olika beskaffenheten av den verksamhet, som de skola hava att utföra. Den avstyrktes därför också av kommittén.

Då i en stor del av de med anledning av kommitténs förslag infordrade yttrandena tanken på undantagsbestämmelser i förevarande hänseende för de små kommunerna upptagits, har Kungl. Maj:t ansett sig böra tillmötesgå dessa önskningsar och därför framlagt sitt ovanberörda förslag. Emellertid hava i de avgivna yttrandena även höjts röster för kommitténs ståndpunkt.

De skäl, som framhållits till stöd för nyssberörda anordning äro huvudsakligen tvenne.

Det ena är svårigheten att i små kommuner finna nödig personal för två särskilda myndigheter för fattigvård och barnavård. Denna farhåga synes dock vara alldeles överdriven. De av kommunen, utan avseende på innehavd tjänst, särskilt valda ledamöter kunna enligt förslaget till antalet begränsas till allenast två, av vilka en skall vara kvinna. Någon svårighet att jämsides med ledamöterna i fattigvårdsstyrelsen finna ett sådant antal ledamöter i barnavårdsnämnden inom en kommun, huru liten som hälst, synes väl knappast kunna tänkas. Och i sådant fall möter ju icke något laga hinder att insätta en och samma person i båda. Arbetet för honom bör härigenom icke bliva i nämnvärd mån förökad mot om han skulle sitta i en styrelse med båda verksamhetsuppgifterna.

Det andra skälet, som möjligen kunde hava något mera betydelse, är att förhållandena i de mindre kommunerna äro sådana, att något behov av särskilda styrelser för de båda ifrågakvarande uppgifterna icke skulle föreligga; deras arbete bleve, kvantitativt sett, väl ringa. Härvid får man emellertid märka, att anordningen med en särskild barnavårdsnämnd syftar till att få ett kvalitativt bättre utförande av arbetet med samhällets barnavård; och just inom de små kommunerna torde, efter vad erfarenheten utvisar, bristerna i detta avseende vara alldeles särskilt framträdande. För övrigt inskränka sig barnavårdsnämndens uppgifter icke blott till vad som innehålles i det nu framlagda lagförslaget, utan de hava förut fått sig tillagda mycket viktiga uppgifter genom lagarne om barn utom äktenskap den 14 juni 1917 samt om barn i äktenskap den 11 juni 1920 m. fl. Icke minst för handhavande av sistberörda uppgifter är det angeläget att en fullt kvalificerad barnavårdsnämnd finnes i varje kommun.

Huvudintresset på den offentliga barnavårdens område är, såsom fattigvårdslagstiftningskommittén framhållit, att »åt den barnavårdande verksam-

heten bereda den betydelse och plats i samhällslivet, som den bör äga». Härom borde, säges det, meningarna ej vara delade. För detta intresse kan det ej vara likgiltigt, om barnavården i kanske en stor del kommuner får vara med som ett bihang till annan för densamma mer eller mindre främmande offentlig verksamhet; ej minst gäller detta om den skall göras till ett bihang till fattigvården.

»Uppenbart är», säger den nämnda kommittén i fråga om den föreslagna centraliseringen, »att verksamhetens fördelning på flera myndigheter — — — skall verka försvagande i avseende å såväl ansvar som maktmedel samt därigenom minska utsikterna till ett tillfredsställande resultat. Utvecklingen av samhällets uppgifter på detta fält befrämjas enligt kommitténs mening bäst genom en enhetlig organisation, vilket vad kommunerna beträffar måste innebära, att *en* myndighet så vitt möjligt i sin hand samlar det kommunala arbetet med barnavården. Det bör med andra ord inom varje kommun finnas en barnavårdsmyndighet, till vilken man har att vända sig, när helst det gäller att åt ett barn, som är i behov av samhällets hjälp för sin andliga eller kroppsliga utveckling, förskaffa denna hjälp på ett sätt, som behovet i varje fall kräver. Denna myndighet skall helt uppbära samhällets ansvar för barnen. Då först känner den sitt ansvar och handlar därefter.» Detta, som är yttrat närmast med hänsyn till centraliseringsfrågan i sin helhet, gäller i egentligaste mening även om angelägenheten att i *varje* kommun få en fullt kvalificerad barnavårdsnämnd.

De utvecklingslinjer för barnavården i vårt land, som man genom det nya lagförslaget velat utforma, främjas ej, utan tillbakahålles, om man, såsom med ett bifall Kungl. Maj:ts förslag i detta avseende skulle bliva fallet, låter samhällets barnavård för många kommuners del fortfarande stå och stampa på den gamla ståndpunkten att skötas såsom ett bihang till fattigvården.

Slutligen må ock anmärkas att genom ett bifall till fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag i detta fall någon ökning icke behöver föranledas i kostnaderna för barnavården.

På grund av vad sålunda anförts, får jag vördsamast hemställa,

att riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition måtte, med uteslutande ur förslaget till lag om samhällets barnavård av 7 §, helt genomföra principen om en särskild barnavårdsnämnd i varje kommun.

De ändringar i lagförslaget i övrigt, som härav föranledas, torde vederbörande utskott föreslå.

Stockholm den 8 april 1924.

Carl Sehlin.